гыз Республикасы биринчи кезекте жалпысынан улуттун кызыкчылыктарын коргойт. Муну менен мамлекет жалпысынан өлкөнүн гармониялуу жана туруктуу өнүгүүсү үчүн шарттарды түзүүгө умтулат. Бирок реалдуу көрүнүш мындай – улуттун кызыкчылыктары дайыма эле конкреттүү жамааттардын кызыкчылыктарына дал келе бербейт. Бул Кыргыз Республикасына гана мүнөздүү болгон көрүнүш эмес – улуттун жана жамааттын кызыкчылыктары ортосундагы балансты издөө менен тигил же бул деңгээлинде дүйнөнүн бардык өкмөттөрү алек. Себеби бардык өлкөлөр өз аймактарынын тең салмактуу өнүгүүсүнө кызыкдар. Жергиликтүү жамааттардын тең салмактуу өнүгүүсү Кыргыз Республикасына да, дүйнөдөгү башка өлкөлөргө да зарыл. Бул болсо ички ресурстарды оптималдуу пайдалануу жана коркунучтардын алдын алуу (региондордун жана жалпысынан өлкөлүн социалдык-экономикалык өнүгүүсүнүн артта калуусу, миграция, чек аранын жанындагы аймактардын ээн калуусу ж.б.) максатында керек.

Кызыкчылыктардын тең салмактуулугун издөө жана сактоо процессинде ар бир мамлекеттик органдын өз максаты жана милдеттери, өз чакырыктары жана көйгөйлөрү бар. Бирок мамлекеттик машинанын ар бир бөлүгү үчүн бул процесс өтө маанилүү болгонун түшүнүп, өзүнүн жол-жоболорун жана механизмдерин түзүп чыгуу зарыл. Ошону менен бирге ар бир мамлекеттик орган тең салмактуу өнүгүүдөн ала турган тактикалык жана стратегиялык пайдасын түшүнүшү керек. Практикада кызыкчылыктардын тең салмактуулугу мамлекеттин жергиликтүү жамааттар менен өз ара аракеттенүүсүнүн конкреттүү жана эффективдүү механизмдеринин болгону менен камсыздалат. Мында жергиликтүү жамааттардын кызыкчылыктарын жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары коргойт. Бул механизмдер кызыкчылыктар кагылышы пайда болгон жерлерде мунасага жетүүгө багыт алышы керек жана алар кызыкчылыктарды макулдашуу процессин түшүнүктүү, ачык-айкын жана легитимдүү кылууга тийиш. Механизмдер түрдүү болушу мүмкүн жана бул макала ушундай механизмдердин эң маанилүүлөрүн карап көрүүнү сунуштайт.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Жергиликтүү өз алдынча башкаруу иштери жана этностор аралык мамилелер боюнча мамлекеттик агенттик (ЖӨБЭММА), жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын атынан ЖӨБ Союзу жана коомдук уюмдардын атынан Өнүктүрүү саясат институту бул көйгөйдү баамдай алышты. Алар 2017-жылдын октябрында ЖӨБ органдарынын мамлекет менен жана өз ара аракеттенүү Платформасын түзүү жөнүндө меморандумга кол коюшкан. Ушул тапта меморандумдун алкагында ЖӨБЭММА, ЖӨБ Союзу жана ӨСИ коомдук талкууну өткөрүү жана бир нече демилгени илгерилетүү демилгесин көтөрүүдө. Бул демилгелер КР Жогорку Кеңешинин, КР Президентинин жана КР Өкмөтүнүн атынан мамлекет менен ЖӨБ органдарынын өз ара аракеттенүүсүн күчөтүүгө багытталган. Бул демилгелердин кыскача сүрөттөлүшү таблицада берилди. Ал эми өз ара аракеттенүү механизмдери тууралуу толугураак төмөн жактан окуй аласыз.

Жергиликтүү жамааттардын жана жергиликтүү кеңештердин Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңеши менен өз ара аракеттенүүсү

Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңеши коом-дун бардык катмарларынын өкүлү болуу менен бирге эле өлкөдөгү бардык жергиликтүү жамааттардын да өкүлү болуп саналат. Бирок жергиликтүү жамааттардын кызыкчылыктарын башка кызыкчылыктар менен макулдашууну камсыз кылуу үчүн формага салынган жана эффективдүү механизмдер Кыргыз Республикасында иштелип чыга элек. Жергиликтүү жамааттын атынан жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары мыйзам чыгаруу процесстерине катышууга умтулуп келет. Алар мындай жол менен чечим кабыл алууда өз үнүн жана пикирин жеткирүүгө аракеттенишүүдө. Бирок Кыргыз Республикасынын Жогорку Кенеши ар бир ЖӨБ органы менен өз-өзүнчө сүйлөшүү жүргүзүп же кызыкчылыктарды макулдаша албайт. Себеби мындай макулдашуулар бир жамааттын укуктарын бузуп, башкасынын пайдасына чечилиши ыктымал. Мунун натыйжасында өнүгүүдө олуттуу региондук дисбаланс пайда болушу мүмкүн. Бул болсо жалпы өлкөнүн өнүгүүсү үчүн чоң коркунуч жаратып, мындан улам такыр начар жыйынтык бериши ыктымал. Ушундан улам мыйзам чыгаруу процессинин алкагында жергиликтүү жамааттардын **бириктирилген** кызыкчылыктарын жалпы улуттук кызыкчылыктар менен макулдашуунун формага салынган жана эффективдүү механизми зарыл. Бул үчүн дүйнөдө ЖӨБ органдарынын ассоциациялары аркылуу кызыкчылыктарды макулдашуу процесси даярдалып, илгертеден бери иштеп келатат. Кыргыз Республикасында ЖӨБ органдарынын жана жергиликтүү жамааттардын кызыкчылыктарын “Кыргыз Республикасынын жергиликтүү өз алдынча башкаруулар союзу” Юридикалык жактардын бирикмеси (мындан ары – ЖӨБ Союзу) коргойт.

Ушул тапта Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында кабыл алынган чечимдерди муниципалдык ассоциациялар менен макулдашуу зарылдыгына бир нече шилтеме бар. Бирок ЖӨБ органдарынын бириктирилген позициясы кабыл алынган чечимде иш жүзүндө эске алынышы үчүн булар жетишсиз. “Жергиликтүү өз алдынча башкаруу жөнүндө” КР Мыйзамынын 9-беренеси боюнча **мамлекеттик органдар чечимдерди кабыл алууда жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары жана алардын ассоциациялары жана жергиликтүү жамааттардын союздары менен консультацияларды жана талкууларды өткөрүүшү керек**. Бирок мындай консультациялардын жыйынтыктары мыйзамдарда эч